

8. Радул, В.В. Соціальна зрілість особистості вчителя: фактори формування. - К.: Вища шк. 2008. - 240 с.
9. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.Р.Роджерс. – М.: Прогресс «Универс», 1994. – 480 с.
10. Сартр Ж.П. Бытие и ничто: Опыт феноменологической онтологии / Ж.П.Сартр. – М., 2000. – 386 с.
11. Сперанский В.И. Социальная ответственность личности: сущность и особенности формирования./ В.И.Сперанский.– М., 1987.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганжа Олена Володимирівна — кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри управління і підприємництва Дніпропетровського обласного комунального вищого навчального закладу “Інститут підприємництва “Стратегія”.

Коло наукових інтересів: дослідження соціально-професійних якостей майбутнього фахівця.

УДК 371.12.001.76

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Надія ГОЙДОШ (Переяслав-Хмельницький)

Постановка проблеми. Модель готовності майбутнього вчителя іноземної мови до використання інноваційних технологій у професійній діяльності відображає цілісний педагогічний процес, оскільки жоден з компонентів даної моделі, узятий окремо, не досягне заданої мети. Кожен компонент моделі вирішує конкретну задачу, а їх сукупність досягає мети – формується нова якість особистості – готовність учителя іноземної мови до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній педагогіці за останнє десятиліття з'явилася значна кількість дисертаційних досліджень феномену професійної готовності особистості. Вона вивчалась в роботах А. Ліненко, І. Мороза, К. Платонова, В. Сластьоніна. Формування готовності педагога до професійної діяльності досліджували І. Гавриш, В. Моляко, Д. Пащенко, О. Пехота та ін., що свідчить про актуальність та нагальність вирішення окремих питань зазначеного феномену.

Мета написання статті – з'ясувати рівні та основні показники готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Рівневий підхід складає основу дослідження будь-якого процесу розвитку як перехід від одного рівня до іншого. У науковій літературі рівень визначається як «ступінь, досягнута в результаті розвитку чого-небудь, якісний стан, міра його розвитку» [3]. Проблема рівнів розвитку педагогічної діяльності розкривається в дослідженнях Н. Кузьміної, В. Сластеніна, Н. Тимошенко, Н. Яковльової.

Н. Кузьміна виділяє наступні рівні педагогічної діяльності: 1. репродуктивний – педагог уміє передати те, що знає сам і так як знає сам; 2. адаптивний – педагог уміє не лише передати інформацію, але і трансформувати її, моделювати знання з окремих питань; 3. системно-моделюючий – педагог уміє моделювати систему діяльності, формувати систему знань із предмета [2].

У класифікації рівнів педагогічної діяльності В. Сластенін виділяє наступні рівні: 1. інтуїтивний – студенти вирішують педагогічні завдання на інтуїтивному рівні, володіючи деякою сукупністю «педагогічних умінь»; 2. репродуктивний – педагогічні завдання студенти вирішують у межах інструкцій і правил; 3. репродуктивно-творчий – студенти успішно вирішують типові завдання, але мають труднощі в складних і несподіваних ситуаціях; 4. творчо-репродуктивний – студенти успішно вирішують педагогічні завдання, але ці рішення не відрізняються оригінальністю, недостатньо розвинена здатність до прогнозування; 5. творчий рівень – студенти пропонують способи вирішення педагогічних завдань, що відрізняються оригінальністю, характерний пошук нових методів, засобів, прийомів [4].

Спираючись на класифікацію рівнів, запропонованих В. Сластеніним і Н. Яковльовою, ми виділяємо чотири рівні готовності студентів факультету іноземних мов до використання інноваційних технологій у професійній діяльності: рецептивний, репродуктивний, продуктивний, та творчий. Кожен з цих рівнів, взаємодіє з попереднім і наступним. У межах кожного рівня між окремими студентами існують відмінності в мірі їх готовності до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Аналіз літератури дозволив виділити наступні показники готовності студентів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності: - наявність позитивної мотивації до використання інноваційних технологій у педагогічній діяльності; - наявність знань про інноваційні технології та про їхні можливості у навчанні іноземним мовам; - сформованість системи умінь і навиків з використання інноваційних технологій у професійній діяльності; -творчий потенціал

студентів у процесі використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Для визначення рівня кожного з цих показників необхідно розкрити деякі положення. Першим показником є наявність позитивної мотивації у майбутнього вчителя іноземної мови. Виникнення і розвиток мотиву не відбувається спонтанно. Слід сформулювати мотив, необхідний для даної навчальної діяльності. А. Вербицький в роботі «Активне навчання у вищій школі: контекстний підхід» зазначає, що в психології досить часто виділяють дві групи мотивів: пізнавальні мотиви та мотиви досягнення [1]. У першій групі – навчально-пізнавальна і науково-дослідна діяльність сама є мотивом (внутрішні мотиви); у другій групі – навчально-пізнавальна діяльність студентів є лише засобом досягнення цілей, які знаходяться поза самою пізнавальною діяльністю (широкі соціальні мотиви, зовнішні мотиви, мотиви досягнення).

У готовності майбутніх учителів іноземних мов до використання інноваційних технологій у професійній діяльності ми виділяємо два види мотивів – зовнішні (соціальні) і внутрішні (професійно-пізнавальні). Серед зовнішніх мотивів ми виділили: 1) широкі соціальні мотиви – відповідальність, відчуття боргу, розуміння соціальної значущості використання новітніх технологій у навчанні іноземним мовам, прагнення педагога через використання інноваційних технологій адаптуватися і затвердитися в інформаційному суспільстві; 2) вузькі соціальні мотиви – прагнення зайняти певну посаду в майбутньому, отримати визнання, схвалення від адміністрації, колег та студентів за допомогою використання інноваційних технологій на своїх уроках; 3) мотиви соціальної співпраці – орієнтація на різні способи взаємодії з учнями і колегами в умовах використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

До основних внутрішніх мотивів ми віднесли: 4) широкі професійно-пізнавальні мотиви – проявляються як орієнтація на ерудицію в області використання інноваційних технологій у навчанні школярів іноземним мовам, реалізуються як задоволення від використання інноваційних технологій і його результатів у навчанні іноземним мовам; 5) вузькі професійно-пізнавальні мотиви – орієнтація на засвоєння знань і умінь використання інноваційних технологій при навчанні конкретним іншомовним комунікативним умінням і мовним навикам; 6) мотиви самоосвіти – орієнтація на здобуття додаткових знань в області використання комп'ютера у навчанні іноземним мовам.

Наявність позитивної мотивації до використання інноваційних технологій у педагогічній діяльності передбачає сформованість певного рівня: 1) інтересу: до інформатизації освіти; до використання інноваційних технологій при навчанні школярів іноземним мовам; до

вивчення можливостей, цілей, завдань використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам; 2) потреб: в адаптації до інформатизації навчання іноземним мовам; в новій інформації у сфері методики викладання іноземних мов із застосуванням інноваційних технологій; у використанні інноваційних технологій на уроках з метою інтенсифікації процесу навчання; 3) прагнення і схильності: до оволодіння комп'ютерної писемності; до інформаційно-методичного забезпечення процесу навчання іноземним мовам; до вдосконалення своєї методичної майстерності в області використання інноваційних технологій на уроках іноземної мови; 4) переконання в ефективності використання інноваційних технологій на уроках іноземної мови.

Для визначення рівнів другого показника готовності – наявність знань у сфері інноваційних технологій, необхідно виділити знання, що сприяють здійсненню педагогічної діяльності в нових умовах. Знання в педагогічній літературі визначаються як результат процесу пізнання дійсності, адекватне її віддзеркалення у свідомості людини у вигляді уявлень, понять, думок, теорій [5]. Аналіз науково-педагогічної літератури показує, що знання, необхідні майбутньому вчителю іноземних мов для ефективного використання інноваційних технологій у професійній діяльності, можна об'єднати в три блоки: методологічні, теоретичні та технологічні знання.

Методологічні знання: знання філософського розуміння «інформатизації», «інформаційних технологій»; знання загальнонаукових понять (структура, система, модель, функція, розвиток, формування); знання теорії управління з використанням інноваційних технологій; знання методологічних основ використання інноваційних технологій у професійній діяльності; знання методології навчання іноземним мовам із застосуванням інноваційних технологій.

Теоретичні знання: знання нових напрямів використання інноваційних технологій у навчальному процесі; знання з використання інноваційних технологій при діагностиці та контролі; знання з використання інноваційних технологій у процесі підготовки до уроку; знання науково-методичної літератури, дидактичних і методичних матеріалів, що відносяться до навчання іноземним мовам з використанням інноваційних технологій; знання програмного забезпечення персональних комп'ютерів в області іноземних мов; знання психолого-педагогічних аспектів використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів; знання недоліків використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам; знання гігієнічних вимог до процесу навчання із застосуванням інноваційних технологій.

Технологічні знання: знання із здійснення навчання іноземним мовам із використанням інноваційних технологій; знання технології вирішення конкретних педагогічних завдань в умовах використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам; знання з організації навчального процесу з використанням інноваційних технологій; знання методів і форм організації навчально-пізнавальної та дослідницької діяльності учнів; знання методів і форм позааудиторної роботи з учнями в області інформатики. Для того, щоб визначити рівні готовності студентів факультету іноземних мов педагогічних вузів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності необхідно було виявити міру розуміння студентами суті, завдань і функцій інноваційних технологій, використання їх можливостей у навчанні іноземним мовам у школі.

Виділені нами знання є основними показниками, наявність яких і визначатиме сформованість теоретичних знань майбутніх учителів іноземних мов у сфері інноваційних технологій.

Третій показник готовності майбутніх вчителів іноземної мови до використання інноваційних технологій у професійній діяльності – сформування системи умінь і навиків з використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам. Дослідник Р. Немов визначає «уміння» як здатність якісно виконувати певні дії і успішно справлятися з діяльністю, що включає ці дії, які утворюють складну систему, що характеризується наявністю відбору знань, пов'язаних із завданням, виділенням істотних для завдання властивостей, визначенням на цій основі системи перетворень, що ведуть до вирішення завдання, здійснення перетворень, контролем результатів шляхом їх співвідношення з поставленою метою і коректуванням на цій основі описаного процесу [3]. У контексті нашого дослідження уміння студентами використовувати інноваційні технології в професійній діяльності ми визначаємо як володіння майбутнім учителем способами і прийомами ефективного використання інноваційних технологій у процесі навчання іноземним мовам школярів.

Дотримуючись думки А. Акімова, В. Антипова, Г. Засобіна, З. Леонова, В. Сохіна, Н. Яковлева, які визначають уміння через специфіку окремих компонентів або видів діяльності вчителя, ми виділяємо наступні групи умінь, необхідних майбутньому вчителю іноземної мови з використання інноваційних технологій у професійній діяльності: аналітичні, проектувальні, конструктивні, комунікативно-організаторські.

Аналітичні уміння – це уміння виділяти головне у змісті навчального заняття в умовах використання інноваційних технологій при навчанні іноземним мовам; сформулювати цілі використання

інноваційних технологій на уроці іноземної мови; оцінювати необхідність використання конкретної навчальної програми для формування навиків іноземної мови (говоріння, аудіювання, читання, письмо); аналізувати можливі способи використання інноваційних технологій; оцінювати підвищення інтересу школярів до мови, що вивчається, унаслідок включення інноваційних технологій у навчальний процес; аналізувати проведений урок іноземної мови із застосуванням інноваційних технологій; оцінити свою готовність до використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам.

Проектувальні уміння – це уміння визначати відповідність навчальних програм цілям конкретного уроку; планувати один урок або систему уроків (з однієї теми) з використанням інноваційних технологій; планувати результати діяльності студентів в умовах використання інноваційних технологій у навчальному процесі, визначати відповідність змісту і можливостей конкретної навчальної програми віковим та індивідуальним особливостям студентів. Конструктивні уміння – це уміння залучати інноваційні технології в процес навчання іноземній мові; визначити цілі, завдання включення інноваційних технологій в навчальний процес; організувати урок (серію уроків) іноземної мови з використанням інноваційних технологій; розробляти нескладні з точки зору програмування, навчальні програми; розробляти тестові програми; використовувати стандартні засоби обробки інформації, результатів тестування; організовувати позакласну роботу учнів з використанням інноваційних технологій; створювати навчальні ситуації з використанням інноваційних технологій; використовувати найбільш ефективні методи і форми використання інноваційних технологій у навчанні іноземним мовам з урахуванням її комунікативної спрямованості.

Комунікативно-організаторські уміння – уміння управляти навчально-пізнавальною діяльністю інноваційних технологій студентів на уроках іноземної мови; здійснювати організацію індивідуальної, парної і групової діяльності учнів; сприяти формуванню в учнів позитивного ставлення до роботи з інноваційними технологіями при навчанні іноземної мови; створювати на уроці сприятливу атмосферу для активізації пізнавальної діяльності учнів.

Четвертим показником сформованості готовності майбутніх учителів іноземної мови до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності є творчий потенціал студентів у процесі використання інноваційних технологій у професійній діяльності. На творчий характер педагогічної діяльності звертали увагу великі педагоги: Я. Коменський, І. Песталоцці, А. Дістервег, К. Ушинський.

Д. Чернільовський під творчістю розуміє свідому, цілеспрямовану, активну діяльність людини, направлену на пізнання і перетворення дійсності, що створює нові, оригінальні, ніколи раніше не існуючі предмети, твори і так далі [5]. Проаналізувавши літературу, ми виділяємо декілька положень, завдяки яким можна стимулювати творче мислення у студентів факультету іноземних мов у процесі використання інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності, а саме: виявляти ініціативу; формувати у студентів впевненість у своїх силах, у здатності працювати з інноваційними технологіями; створювати на уроках іноземної мови з використанням інноваційних технологій атмосферу співтворчості.

Висновки. Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам виділити чотири рівні готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності: рецептивний, репродуктивний, продуктивний та творчий, а також виокремити наступні основні показники оцінки рівнів готовності студентів факультету іноземних мов до використання інноваційних технологій у вирішенні педагогічних завдань: наявність позитивної мотивації у майбутніх учителів іноземних мов; наявність знань у сфері інноваційних технологій; формування системи вмінь та навичок з використання інноваційних технологій у навчанні іноземних мов; творчий потенціал студентів у процесі використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод, пособие / А. А. Вербицкий. – М.: Высшая школа, 1991. – 207 с.
2. Кузьмина Н.В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1970. – 144 с.
3. Познавательные процессы и способности в обучении. / Под ред. Р.С.Немова. – М.: Просвещение, 1990. – 142с.
4. Слостенин В.А. Высшее педагогическое образование в России: традиции, проблемы, перспективы / В. А. Слостенин // Наука и школа. – 1998. – № 2. – С. 14-27.
5. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учебное пособие для вузов / Д. В. Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Гойдош Надія Іванівна – аспірант кафедри педагогіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Коло наукових інтересів: формування готовності студентів факультету іноземних мов до застосування інноваційних технологій